

ZADRA

MATERIAŁY DLA NAUCZYCIELI

HIP-HOP JAKO TEKST LIRYCZNY

OPRACOWANIE: KRYSZYNA RÓZGA

HIP-HOP JAKO TEKST LIRYCZNY

Czym się kierować w drodze do celu?

Podczas zajęć młodzież analizuje tekst utworu rapowego wykorzystanego w filmie. Uczestnicy wspólnie podejmują refleksję na temat poezji piosenki – artystycznej formy wyrażania emocji – oraz różnorodności językowej utworów lirycznych.

Etap kształcenia:

szkoła ponadpodstawowa

Czas potrzebny do przeprowadzenia zajęć:

45 min

Podstawa programowa:

język polski: I.1.15, II.2.6, II.2.7

Cele ogólne:

- Rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia, wnioskowania i argumentowania.
- Kształtowanie otwartej postawy wobec świata oraz pobudzanie ciekawości.
- Zainteresowanie liryką jako sposobem przekazywania emocji.

Cele szczegółowe:

- Interpretacja utworu lirycznego innego niż tradycyjna poezja.
- Analiza budowy tekstu utworu rapowego z filmu zgodnie z zasadami analizy tekstu lirycznego.
- Pogłębienie samoświadomości w odniesieniu do własnych uczuć.
- Rozwój warsztatu literackiego.

Metody:

swobodna rozmowa, praca z tekstem, sortowanie danych, warsztat literacki, chmura słów

Słowa kluczowe:

poezja, podmiot liryczny, przeżycia, wulgaryzmy, hip-hop, sztuka współczesna

Materiały potrzebne do przeprowadzenia zajęć:

wydrukowane lub wyświetlone na ekranie materiały pomocnicze, karteczki typu post-it, długopisy

Przebieg zajęć:

1. Rozmowa wstępna (10 MIN)

Zapytaj młodzież o pojęcia hip-hopu i rapu. Pozwól jej stanąć w roli ekspertów. Możesz zapisywać na tablicy zebrane informacje. Jeżeli grupa nie ma wiedzy na ten temat, skorzystaj z **materiału pomocniczego nr 3** – plakatu informacyjnego. Możesz wydrukować go w kilku egzemplarzach lub wyświetlić na tablicy.

Zwróć uwagę, że:

- hip-hop to kultura, styl życia;
- rap to muzyka, rytmiczne „nawijanie” tekstów do muzyki (*flow*), jest składową kultury hip-hop;
- muzyka rapowa wywodzi się z biednych środowisk czarnoskórych mieszkańców Bronxu.

Uczestnicy zajęć wspólnie ustalają ich cechy charakterystyczne. Możesz również poprosić o wymienienie znanych twórców. Zwróć uwagę na fakt, że muzyka rap i społeczność hip-hopowa bardzo ewoluowały – także w Polsce, gdzie wywodzi się z blokowisk, a obecnie jest elementem nurtu muzyki pop.

2. Praca z tekstem lirycznym (5 MIN)

Rozdaj kartę z tekstem i poproś młodzież o przeczytanie *Co ja mam w głowie* oraz zaznaczenie elementów potocznych, „podwórkowych” i cech lirycznych. Możesz użyć **materiału pomocniczego nr 1** lub **nr 2**, zależnie od formy i stopnia szczegółowości analizy tekstu, jaką chcesz przeprowadzić z klasą.

Elementy potoczne – wulgaryzmy, słowa potoczne, prostota opisu sytuacji jak w rozmowie

Elementy liryczne – rymy, rytm, wersy, środki stylistyczne: pytania retoryczne, porównania, użycie związków frazeologicznych, metafory, inwersja

Materiał pomocniczy nr 2

Co ja mam w głowie	Liczba sylab	
Miastem idę sobie mijają mnie bogate <u>gnoje</u>	15	wyrażenie potoczne
Zabiegane <u>stoje</u> ja też dwoję się i troję	14	wyrażenie potoczne
Żeby brat i mama żeby było na ten mandat	14	elipsa
Czasem czuję się sama albo jakbym wyszła z szamba	15
<u>Mieszkanie u kogoś to dramat</u> bo ciężko się dostosować	16	wyrażenie potoczne
Dopowiadać czyjeś słowa ja chcę wypowiadać swoje słowa	18
<u>Być wolna jak ptak czy rumak rozpierdała</u> mnie tak duma	16	metafora/porównanie
<u>Sytuacja jest trochę trudna</u> stoję tutaj <u>od pracy brudna</u>	18	wyrażenie potoczne, metafora
Jak niewolnik szefie chcesz to mnie zwolnij	11
Moje numery omiń do <u>czego jesteśmy zdolni</u>	15	pytanie retoryczne
Cel uświęca środki no <u>podobno podobno</u>	13	powtórzenie
Jestem lepsza od ciebie na szybko i na wolno	14
<u>Co ja mam w głowie</u> nie chcę być jedną z tych owiec	13	pytanie retoryczne, przerzutnia
Co idą na rzeź	5
<u>Spokojnie nic sobie nie zrobię</u>	9	wyrażenie potoczne
Tak bardzo <u>być chcę</u> w jakimś innym miejscu	11	inwersja
Ale <u>w życiu nie ma mowy o drugim podejściu</u>	14	metafora
Czasem mi smutno <u>OK zrobię</u> to trudno	11	wyrażenie potoczne
Dla tych moich marzeń to wpadłam w niezłe <u>gówno</u>	13	inwersja, wulgaryzm
Zacęłam <u>ćpać i chlać</u> przestało się <u>liczyć</u>	12	potoczne, przerzutnia
<u>To dlaczego zaczynałam</u> a kiedy to usłyszysz	15
Nie wiem gdzie czy będę miała gdzie mieszkać no bo właśnie jest tak	16	inwersja
<u>Koleżanka widzi w sklepie i udaje że mnie nie zna</u>	11	wyrażenie potoczne
Przez ten rap ten świat <u>zepsuty jak to jabłko</u>	11	porównanie
<u>Zależało kiedyś na kimś</u> a teraz nie za bardzo	15	elipsa
Zaczął się <u>hardcore</u> pieniądze i imprezy	12	wyrażenie potoczne
Teraz stoję przed lustrem <u>tak chcesz życie przeżyć ?</u>	13	pytanie retoryczne
Ty możesz mi nie wierzyć mówią na mnie Zadra	13
Mama mówi Sandra <u>dobra starczy tego basta</u>	14	wyrażenie potoczne
Rytm: nierówny Rymy: niedokładne, żeńskie, parzyste Strofy: dwie po dwanaście wersów i refren		

3. Jakie emocje towarzyszą podmiotowi lirycznemu? (10 MIN)

Poproś wszystkich, by napisali na trzech karteczkach samoprzylepnych określenia emocji podmiotu lirycznego. Po zapisaniu każdy przykleja swoje kartki do tablicy. Posortujcie pojęcia (wspólnie lub jedna osoba), tak aby te same hasła znalazły się na jednym stosie.

4. Próba literacka (15 MIN)

Zachęć uczestników zajęć do podjęcia próby opisanie własnymi słowami emocji, które wyraża podmiot liryczny LUB które im samym towarzyszą. Jest to czas na samodzielną próbę poetycką, ale z użyciem słownictwa potocznego, którym młodzież porozumiewa się na co dzień. Ważne, aby każdy pisał o bliskich mu tematach. Zadbaj o stworzenie bezpiecznej atmosfery, bez oceniania i przymusu dzielenia się z innymi swoim tekstem.

5. Chmury słów (5 MIN)

Poproś każdą osobę o wybranie 5 słów kluczy, które wydają jej się najważniejsze w napisanym przez siebie tekście. Mają być one sednem tekstu. Młodzież zapisuje je w formie chmury słów – za pomocą aplikacji: <https://wordart.com/create> lub samodzielnie tworząc takie wizualizacje w zeszytcie.

Przykład efektu pracy: Grafika pobrana z aplikacji

Materiały pomocnicze:

Materiał pomocniczy nr 1

Co ja mam w głowie

Miastem idę sobie mijają mnie bogate gnoje
Zabiegane słoje ja też dwoję się i troję
Żeby brat i mama żeby było na ten mandat
Czasem czuję się sama albo jakbym wyszła z szamba
Mieszkanie u kogoś to dramat bo ciężko się dostosować
Dopowiadać czyjeś słowa ja chcę wypowiadać swoje słowa
Być wolna jak ptak czy rumak rozpierdala mnie tak duma
Sytuacja jest trochę trudna stoję tutaj od pracy brudna
Jak niewolnik szefie chcesz to mnie zwolnij
Moje numery omiń do czego jesteśmy zdolni
Cel uświęca środki no podobno podobno
Jestem lepsza od ciebie na szybko i na wolno

Co ja mam w głowie nie chcę być jedną z tych owiec
Co idą na rzeź
Spokojnie nic sobie nie zrobię
Tak bardzo być chcę w jakimś innym miejscu
Ale w życiu nie ma mowy o drugim podejściu

Czasem mi smutno OK zrobię to trudno
Dla tych moich marzeń to wpadłam w niezłe gówna
Zaczęłam ćpać i chlać przestało się liczyć
To dlaczego zaczynałam a kiedy to usłyszysz
Nie wiem gdzie czy będę miała gdzie mieszkać no bo właśnie jest tak
Koleżanka widzi w sklepie i udaje że mnie nie zna
Przez ten rap ten świat zepsuty jak to jabłko
Zależało kiedyś na kimś a teraz nie za bardzo
Zaczął się hardcore pieniądze i imprezy
Teraz stoję przed lustrem tak chcesz życie przeżyć
Ty możesz mi nie wierzyć mówią na mnie zadra
Mama mówi Sandra dobra starczy tego basta

Materiał pomocniczy nr 2

Co ja mam w głowie	Liczba sylab	
Miastem idę sobie mijają mnie bogate gnoje
Zabiegane słoje ja też dwoję się i troję
Żeby brat i mama żeby było na ten mandat
Czasem czuję się sama albo jakbym wyszła z szamba
Mieszkanie u kogoś to dramat bo ciężko się dostosować
Dopowiadać czyjeś słowa ja chcę wypowiadać swoje słowa
Być wolna jak ptak czy rumak rozpiędała mnie tak duma
Sytuacja jest trochę trudna stoję tutaj od pracy brudna
Jak niewolnik szefie chcesz to mnie zwolnij
Moje numery omiń do czego jesteście zdolni
Cel uświęca środki no podobno podobno
Jestem lepsza od ciebie na szybko i na wolno

Co ja mam w głowie nie chcę być jedną z tych owiec
Co idą na rzeź
Spokojnie nic sobie nie zrobię
Tak bardzo być chcę w jakimś innym miejscu
Ale w życiu nie ma mowy o drugim podejściu

Czasem mi smutno OK zrobię to trudno
Dla tych moich marzeń to wpadłam w niezłe gówno
Zacęłam ćpać i chlać przestało się liczyć
To dlaczego zaczynałam a kiedy to usłyszysz
Nie wiem gdzie czy będę miała gdzie mieszkać no bo właśnie jest tak
Koleżanka widzi w sklepie i udaje że mnie nie zna
Przez ten rap ten świat zepsuty jak to jabłko
Zależało kiedyś na kimś a teraz nie za bardzo
Zaczął się hardcore pieniądze i imprezy
Teraz stoję przed lustrem tak chcesz życie przeżyć
Ty możesz mi nie wierzyć mówią na mnie zadra
Mama mówi Sandra dobra starczy tego basta

Rytm:		
Rymy:		
Strofy:		

RAP i HIP-HOP

Rap to muzyka, rytmiczne nawijanie tekstów do muzyki (flow), jest składową kulturą hip-hop.

RAP tworzy MC – nawijacz tekstów DJ – osoba, która operuje konsolą i podkłada bity. Rap od zawsze mówił o emocjach, opowiadał o życiu, był rodzajem poezji ulicy.

HIP-HOP to szersze pojęcie, obejmujące RAP, ale i całą kulturę: taniec, graffiti. Kultura ta powstała w społecznościach biedy i marginalizacji, a więc w środowiskach zagrożonych wojnami gangów i agresją.

Kultura HIP-HOP wywodzi się z Bronxu, była sposobem na radzenie sobie z trudami życia czarnoskórej społeczności.

MARZENIA, WARTOŚCI, DECYZJE

ZADRA – MARZENIA, WARTOŚCI, DECYZJE.

Czym się kierować w drodze do celu?

Po obejrzeniu filmu *Zadra* młodzież podejmie refleksję na temat ceny, którą często ponosi się za realizację marzeń. Zastanowi się nad wartościami, jakimi warto kierować się w swoich wyborach, oraz nad konsekwencjami życiowych decyzji.

Etap kształcenia:

szkoła ponadpodstawowa

Czas potrzebny do przeprowadzenia zajęć:

45 min

Podstawa programowa:

język polski: I.1.9, I.1.14, I.1.15, I.2.2, I.2.6, III.1.1, III.1.5, III.1.7, III.2.4; filozofia: VIII.5, IX.2, IX.3; wiedza o społeczeństwie: I.1, I.3, I.9

Cele ogólne:

- Rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia, wnioskowania i argumentowania.
- Kształtowanie otwartej postawy wobec świata, pobudzanie ciekawości.
- Refleksja nad własnym systemem wartości oraz konsekwencjami podejmowanych działań.

Cele szczegółowe:

- Analiza ciągu przyczynowo-skutkowego w procesie podejmowania decyzji.
- Definiowanie pojęć: konsekwencje, marzenie, potrzeba, wartości.
- Odniesienie omawianych treści do własnych postaw.
- Rozumienie pojęcia odpowiedzialności jako gotowości do przyjęcia konsekwencji podejmowanych decyzji.

Metody:

linia czasu, burza mózgów, praca w grupach, definiowanie pojęć, dyskusja

Słowa kluczowe:

marzenia, wartości, konsekwencje, ryzyko

Materiały potrzebne do przeprowadzenia zajęć:

wydrukowane materiały pomocnicze do pracy indywidualnej i grupowej

Przebieg zajęć:

1. Momenty zwrotne w życiu bohaterki – praca indywidualna (10 MIN)

Poproś uczestników zajęć, aby indywidualnie zastanowili się, które momenty fabuły filmu *Zadra* były kluczowe. Kiedy bohaterka musiała podjąć decyzję, która zaważyła na jej dalszych losach? Ważnym elementem analizy wydarzeń jest odpowiedź na pytanie, co bohaterka w kluczowych momentach fabuły miała, a czego jej brakowało – w kontekście jej otoczenia, osób, stanu emocjonalnego, potrzeb materialnych i dążeń. Możesz skorzystać z osi czasu – **karty pracy nr 1**.

2. Argumentowanie (10 MIN)

Zapytaj młodzież, w którym momencie *Zadra* powinna podjąć inną decyzję. W formie luźnej rozmowy zachęć uczestników zajęć do zabrania głosu i przedstawienia swoich argumentów. Im bardziej zróżnicowane opinie, tym lepiej. W zależności od przebiegu dyskusji przyjmij inną strategię moderowania:

- Scenariusz A – młodzież ma różnorodne zdanie i żywo argumentuje: pozwól im spierać się, pilnując tylko kultury wypowiedzi.
- Scenariusz B – młodzież zgodnie uważa, że bohaterka filmu powinna zrezygnować z kontraktu i pieniędzy od Motyla: można animować wymianę poglądów, wchodząc w rolę „advokata diabła” (odwołując się do marzeń bohaterki, pytając o pomysły na spłatę długu i o to, jakim człowiekiem staje się ten, kto nie realizuje swoich marzeń).
- Scenariusz C – zdecydowana większość twierdzi, że nic by nie zmieniła, bo *Zadra* „wygrała” swoimi decyzjami: można animować wymianę poglądów, wskazując na cenę, jaką poniosła bohaterka (zerwane więzi z rodziną i przyjaciółmi, wyrządzone przez nią krzywdy, utrata zdrowia – narkotyki wpływają na wszystkie obszary życia).

3. Definiowanie pojęć – praca w grupach (10 MIN)

Podziel klasę na 4-osobowe grupy. Poproś o stworzenie definicji następujących pojęć: konsekwencje, marzenie, potrzeba, wartości. Możesz użyć **karty pracy nr 2**. Chętne lub wskazane grupy odczytują swoje definicje, po czym następuje sprawdzenie, czy jakieś elementy pojawiły się w innych grupach, czy definicje są do siebie podobne.

4. Realizacja marzeń – karta „Droga do marzeń” (10 MIN)

Zaproś młodzież do refleksji na temat tego, co jest kluczowe w podejmowaniu ważnych decyzji na swojej drodze życiowej. Co może oznaczać „W drodze na szczyt oglądaj się na siebie”? Dlaczego ważne jest żeby w drodze do celu brać pod uwagę swoje emocje, granice i potrzeby? Jakie obszary życia bierzemy pod uwagę, podejmując różne decyzje? Czy są działania, których nie podejmujemy, ponieważ cena jest zbyt wysoka? Czy szukamy wsparcia u innych w procesie podejmowania decyzji? Jeśli tak, to u kogo? Ile można poświęcić, aby zrealizować cele i marzenia? Swoje przemyślenia młodzież zapisuje w formie analizy SWOT (mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń) – **karta pracy nr 3**.

Materiały pomocnicze:

Materiał pomocniczy nr 1

Karta pracy nr 1

Przypomnij sobie przebieg wydarzeń w filmie *Zadra*. Zastanów się, co Sandra w kluczowych momentach fabuły miała, a czego jej brakowało – w kontekście jej otoczenia, osób, stanu emocjonalnego, potrzeb materialnych i dążeń.

Co ma?

.....

.....

.....

.....

Czego jej brakuje?

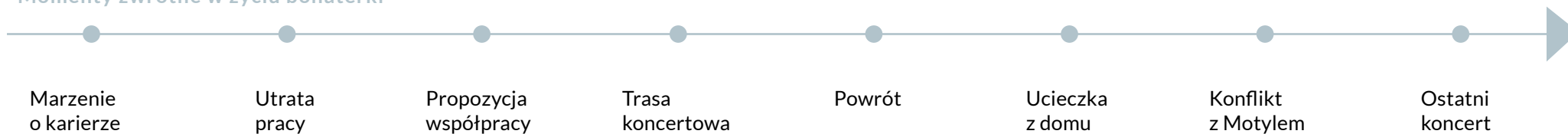
.....

.....

.....

.....

Momenty zwrotne w życiu bohaterki

Karta pracy nr 2

Zdefiniuj pojęcia:

Potrzeba	
Marzenie	
Wartości	
Konsekwencje	

Materiał pomocniczy nr 3

ANALIZA SWOICH MARZEŃ	
O czym marzę?	
MOCNE STRONY Czym dysponuję?	SŁABE STRONY Jakie są trudności?
SZANSE Co zyskam?	ZAGROŻENIA Co ryzykuję?
Jakiego wsparcia potrzebuję?	
Kto może mi go udzielić?	

JAK ZREALIZOWAĆ Z MŁODZIEŻĄ TELEDYSK HIP-HOPOWY?

JAK ZREALIZOWAĆ Z MŁODZIEŻĄ TELEDYSK HIP-HOPOWY?

Pomysł na działanie projektowe w szkole

Grupa wiekowa:

młodzież 15+

Czas potrzebny na realizację projektu:

9 spotkań grupy projektowej, pomiędzy którymi realizowane są kolejne zadania w mniejszych zespołach

Z tego materiału dowiesz się:

- co to jest hip-hop,
- jak przebiega proces tworzenia teledysku,
- jak zorganizować pracę młodzieży podczas realizacji projektu,
- z jakimi trudnościami trzeba się liczyć,
- na co zwrócić uwagę, aby praca odbywała się w przyjaznej atmosferze.

Materiał zawiera wiele informacji dodatkowych oraz inspiracji muzycznych.

Wprowadzenie

Wiele osób wyraża się dziś poprzez rap. Rytmiczna melorecytacja wydaje im się łatwiejsza niż śpiewanie. Z dzisiejszymi możliwościami technicznymi można szybko i własnoręcznie stworzyć utwór wraz z teledyskiem i promować go w internecie, by dotarł do szerokiej publiczności. Z rapem kojarzą się też duże pieniądze, szybka sława i szalone przygody. Dla wielu ludzi to przepustka do show-biznesu i realizacji marzeń o komercyjnym sukcesie, a dla innych coś w rodzaju arteterapii, jaką dawniej było pisanie wierszy czy pamiętników.

Choć komercjalizacja hip-hopu przyczyniła się do splotenia przekazu i wiele popularnych piosenek nie zawiera w sobie większego sensu ani przesłania, a klipy do piosenek skupione są wokół dóbr materialnych, przyjemności, „lansu” i produktów sponsora, trzeba pamiętać, że korzenie rapu i kultury hip-hopowej wywodzą się z biedy, problematycznych środowisk i życia ulicznego.

Klasyczny hip-hop jako kultura jest zbudowany na czterech filarach:

- rap / MC-ing (MC to osoba opisująca świat i swoje przeżycia za pomocą rymów),
- turntablizm / skreczowanie (czyli używanie płyt winylowych i gramofonów, tak by stworzyć nową, „połamana” muzykę),
- breakdance / street dance (taniec uliczny),
- graffiti (charakterystyczne litery, nazwy ekip oraz postacie malowane na murach i pociągach, najczęściej farbami w sprayu i bez pozwolenia).

Często do filarów hip-hopu zaliczane są też sporty uliczne (deskorolka, BMX, parkour, koszykówka itp.), moda uliczna, język ulicy, czyli slang, uliczna mądrość, czyli wartości i zasady towarzysko-biznesowe, często służące przetrwaniu w przestępczych środowiskach i nielegalnych sytuacjach. Elementy te pojawiają się w teledyskach rapowych.

Inspiracje:

Klipy pokazujące korzenie kultury hip-hopowej:

- ☞ KRS ONE – *Out for Fame*
- ☞ Meyhem Lauren – *Got The Fever*
- ☞ De La Soul – *Saturdays*
- ☞ JWP/BC – *Szesnastki*

Filmy o korzeniach hip-hopu w Polsce:

- ☞ *Blokersi*, reż. Sylwester Latkowski, 2001
– film o kulturze hip-hopu w Polsce
- ☞ *Paktofonika – hip-hopowa podróż do przeszłości*, reż. Marta Dzido, 2009
– dokument o jednym z najbardziej znanych polskich składów
- ☞ *Jesteś Bogiem*, reż. Leszek Dawid, 2012
– film fabularny o Paktofonice

Warto przeczytać:

- ☞ *Wypowiedź rapera Bilona o naturze i komercjalizacji hip-hopu*

Podstawy pracy nad projektem hip-hopowym:

- Nie narzucaj własnych pomysłów, wspieraj uczestników projektu w wyborze i realizacji ich idei – to im ma zależeć na efekcie końcowym. Nauczyciel(ka) pomaga w zaplanowaniu współpracy i czuwa nad wykonaniem kolejnych zadań, jednak jest też gotowy(-wa) na to, że młodzież nie zrealizuje projektu, porzuci go, rozmyśli się, nie będzie współpracować i poniesie tego naturalne konsekwencje (brak efektu).
- Rap jest ceniony za autentyczność. Nawet jeśli nauczyciel(ka) pomaga w stworzeniu tekstu czy klipu, wykonawca lub wykonawczyni musi identyfikować się z przekazem.
- Idealna sytuacja to taka, w której młodzież przychodzi do Ciebie z gotowym pomysłem lub jego częścią: ma zrobiony bit albo napisany tekst, ma nazwę i przemyślaną postać, którą chce kreować, albo poprzez rap chce wypowiedzieć się w jakiejś sprawie (np. zaprotestować przeciw czemuś, promować jakąś ideę czy przyłączyć się do trendu internetowego lub akcji viralowej typu #hot16challenge).
- Jeśli nie słuchasz hip-hopu i nie znasz proponowanych przez nas inspiracji, koniecznie obejrzyj je i przesłuchaj, a potem zdecyduj, które z nich chcesz pokazać swoim podopiecznym. Rap często zawiera przekleństwa, odniesienia do nielegalnych substancji i przestępczych zachowań lub też mówi w wulgarny sposób o seksie. Raperzy na swoją obronę podają fakt, że ich twórczość nie opowiada o prawdziwym życiu, tylko jest wyrazem artystycznym, fikcją, kreowaniem postaci i fabuły. Zastanów się, jak omówić z młodzieżą taki rodzaj twórczości, zanim zaczniecie oglądać przykładowe teledyski.
- Jeśli w Twoim mieście są jacyś twórcy hip-hopu, spróbuj zaprosić ich do współpracy przy projekcie, ustal, jaka będzie ich rola (czy chcą przeprowadzić warsztat, zrobić spotkanie z młodzieżą online lub na żywo, a może uczestniczyć w całym procesie twórczym).
- Słuchaj i oglądaj, co pokazuje młodzież. Jeśli niepokoi Cię to, co widzisz, zapytaj, dlaczego uczestnicy projektu wybrali akurat takie przykłady, co ich w tym inspiruje. Spróbuj obudzić w nich krytyczne myślenie, ale nie oceniaj, zanim nie spróbujesz zrozumieć powodów ich upodobań.
- Zapytaj młodzież o cel: co chce przekazać lub osiągnąć oraz czego chce się nauczyć poprzez stworzenie tego utworu i klipu.

Cel, pomysł i wybór stylu

Na pierwszym spotkaniu projektowym warto dowiedzieć się:

- czego słucha młodzież, co ją kręci w rapie, jakie rzeczy ogląda,
- jaki ma pomysł, dlaczego chce go zrealizować i co chce przekazać,
- co już ma zrobione: czy jest jakiś załączek tekstu, idei, bitu, zestaw zdjęć lub ujęć do klipu,
- co potrafi zrobić: czy ktoś robi bity, zajmuje się nagrywaniem muzyki lub montowaniem wideo, czy ktoś robi zdjęcia, czy ktoś rapuje lub pisze rymy,
- czego chce się nauczyć i kto jest gotów poświęcić kilka tygodni na zdobycie nowej umiejętności.

Pomysł na działanie projektowe w szkole

W tym celu warto rozrysować **mapę myśli**. Na środku flipchartu lub tablicy napisz KLIP HIP-HOPOWY, a dookoła dopiszcie, czego potrzeba, aby on powstał; spiszcie wszystkie, nawet zwariowane pomysły. Wśród nich powinny się pojawić: stworzenie, legalne pobranie lub zakup bitu, napisanie tekstu, ułożenie piosenki z bitu i tekstu, nauczenie się jej (ćwiczenie), nagranie i montaż dźwięku, scenariusz klipu, wybór miejsc i obsadzenie ról, nakręcenie klipu, montaż klipu, pokazanie go publiczności (premiera na żywo, umieszczenie w internecie).

Następnie na powstałej mapie dopiszcie, kto czym chciałby się zająć i jakie posiada do tego kwalifikacje (umiejętności, sprzęt, dostęp do studia itd.).

W drugiej części spotkania porozmawiaj z młodzieżą o celu projektu. Większej grupie można rozdać po dwie samoprzylepne karteczki na osobę. Każdy uczestnik powinien zapisać na pierwszej kartce odpowiedź na pytanie: „Co chcę przekazać poprzez stworzony utwór/klip?“, a na drugiej: „Czego chcę się nauczyć, co chcę zrobić, realizując projekt?“.

Karteczki młodzież przykleja na podzieloną na pół tablicę lub flipchart (CEL UTWORU / MÓJ CEL), a osoba prowadząca czyta je i grupuje podobne odpowiedzi po obu stronach.

Jeśli grupa jest zgodna i ma wspólny CEL UTWORU, przejdźcie do wyboru stylu muzycznego, klimatu, jaki ma mieć tworzony utwór. Jeśli jest kilka pomysłów i tworzą się wokół nich grupy, zastanów się nad powstaniem więcej niż jednego klipu. Wówczas można zorganizować pracę tak, że kolejne spotkania są wspólne i omawiacie na nich następne etapy pracy nad utworami, natomiast pomiędzy spotkaniami grupy pracują osobno.

Zapytaj młodzież, jakie rozróżnia style/nastroje/rodzaje utworów. Posłuchajcie odpowiednich przykładów. Możesz też zaproponować coś od siebie lub włączyć któreś z poniższych utworów.

Inspiracje:

Protest songi:

- ☞ Włodi – *Protest*
- ☞ Słoń – *Wojna Totalna*
- ☞ Karol Krupiak – *Osiem gwiazd (wojna)*
- ☞ Tyski licealista rapuje o protestach, Tychy.pl
- ☞ Paluch – *Szaman*
- ☞ 3Y Gun Kara – *Stereo Typy*
- ☞ asthma – *Centrala*
- ☞ Miraho – *Rebelia*
- ☞ WRR – *Jak zostać raperką?*

Zagraniczne klasyki:

- ☞ Nas – *If I Ruled the World*
- ☞ Eve – *Let Me Blow Ya Mind*
- ☞ Blackstreet – *No Diggity*

Imprezowe bengery (hity):

- 👁️ Young Leosia – Szklanki
- 👁️ Miły ATZ – Groov
- 👁️ Mata – Schodki
- 👁️ Kizo – Disney
- 👁️ Dena – Cash, Diamond Rings, Swimming Pools
- 👁️ WWO & Vienio i Pele – U Ciebie w mieście
- 👁️ Tede – Wielkie Jo!
- 👁️ O.S.T.R. – Rise Of The Sun
- 👁️ Ryfa – Zrzuć to na funk
- 👁️ ĆPAJ STAJL – Gangi
- 👁️ Młody Dzban – Policję należy pierdolić
- 👁️ Żaneta Chełminiak x WdoWa – Ziomek (Remix)
- 👁️ Mada – Bujam feat. Pers

Rap o ziomkach, ekipie:

- 👁️ Kara – To moja Ekipa
- 👁️ OKI feat. Żabson – Dla Ziomali
- 👁️ WWO – Damy radę
- 👁️ Szczyl – Banda

Emocjonalny rap:

- 👁️ PROBL3M – W domach z betonu
- 👁️ HOLAK i MŁODY LESZCZ – Wbiłaś mi nóż w serce
- 👁️ ĆPAJ STAJL – Młody synek
- 👁️ Bedoes & Kubi Producent – 05:05
- 👁️ Schafter – Ridin' round the town w czyimś bel air
- 👁️ Młodyskiny & Schafter – DVD

Storytelling – rap opowiadający historię:

- 👁️ Łona i Webber – Stop, Nadiu
- 👁️ Łona – Biznesmen
- 👁️ Mata – Mata Montana

BRAGGA (BRAGGADACCIO),
czyli „przechwałki”:

- ☞ Ryfa Ri & Antiquant – *Antybragga*

DISSY, czyli utwory wymierzone przeciw
konkretnej osobie lub konkretnemu zjawisku:

- ☞ Stickxr – *Diss na miłość*
- ☞ Tede – *D.I.S (Domysły i Spekulacje)*
- ☞ Finałowa bitwa z filmu *8 Mila*
- ☞ Bitwa płocka 2001, VIVA Polska – *Megazyn*

Przykłady ostrego i wulgarnego rapu (dissów):

Materiał wspierający zrozumienie
zjawiska. Młodzież może się do niego
odnosić w żartach. Warto wówczas podjąć
rozmowę o toksyczności tego typu utworów.

- ☞ Peja – *Frajerhejt 9.12/DTKJ*
(*Dlaczego Tede Kurwą Jest*)
- ☞ Lil \$is – *Narczy pedau*
(*diss na NARCZYZA*)

Warto przeczytać:

- ☞ *To nie jest hip-hop. Rozmowy*, Jacek Baliński, 2018
- ☞ *10 najlepszych storytellingów w polskim rapie*, Filip Kalinowski, Newonce
- ☞ *Hip-hopowe bangery, które bujają również lirycznie*, Raportażysta
- ☞ *Hip-Hop's 10 Best Protest Songs*, Alec Banks
- ☞ *Polskie tango kontra polskie pogo. Pandemia i PiS wywołały potężny wysyp protest songów*, Anna Nicz
- ☞ *Nasze braggadocio sieje popłoch, czyli 10 najlepszych przechwałek w polskim rapie*, Filip Kalinowski, Newonce

Muzyka – bity

Pierwsze spotkanie zakończyło się wyborem stylu, w jakim młodzież będzie tworzyć utwór muzyczny. Natomiast kolejne powinno zakończyć się decyzją, w jaki sposób zdobędzie ona lub stworzy podkład muzyczny do utworu hip-hopowego. Warto zadać następujące pytania:

- Czy podkład stworzymy sami, czy pobieramy/kupujemy go w internecie?
- Jeśli samodzielnie tworzymy podkład, to czy nagrywamy go za pomocą żywych instrumentów, czy komponujemy cyfrowo?
- Skąd można legalnie pobierać bity?
- Gdzie można kupić bity?
- W jakich programach/aplikacjach można robić bity?
- W jakich programach/aplikacjach można nagrywać muzykę z żywych instrumentów?
- Czy mamy w mieście/szkole/domu kultury studio nagraniowe i jak się do niego dostać?

Przebieg spotkania w dużej mierze zależy od umiejętności i poziomu zaawansowania muzycznego podopiecznych. Jeśli w grupie jest osoba zajmująca się muzyką, można powierzyć jej kwestię skomponowania podkładu i zaprezentowania go podczas następnego spotkania.

Podobnie, jeśli w grupie jest osoba, która ma już doświadczenie w używaniu bitów z internetu. Można się z nią umówić na pobranie kilku propozycji bitu na następne spotkanie lub wspólnie wybrać bity z internetu podczas spotkania. To najprostszy sposób uzyskania podkładu muzycznego. Wielu twórców udostępnia swoje bity za darmo do użytku niekomercyjnego, a część także do użytku komercyjnego.

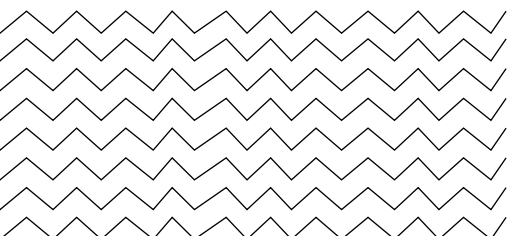
👁️ [dzyogas – Darmowe bity \(skąd je brać?\)](#)

Jeśli nikt w grupie nie zajmuje się produkcją muzyczną, a Ty masz chęć pobawić się z podopiecznymi któryś z programów do tworzenia bitów od podstaw, można to zrobić na tym spotkaniu. Zapoznaj się z tym programem wcześniej, aby umieć pokazać młodzieży, co robić krok po kroku i jak zapisać stworzony bit.

Materiały na temat tworzenia muzyki:

- 👁️ [Soundtrap – Make music online](#)
- 👁️ [Banach – TOP 5. Darmowe programy do tworzenia muzyki](#)
- 👁️ [Spiders'web – Programy i aplikacje do tworzenia muzyki za darmo dla początkujących i nie tylko. TOP 5](#)
- 👁️ [Rafał Piwowarczuk – Jak zacząć tworzyć swoją muzykę za darmo? Co to jest DAW? Tworzenie muzyki dla początkujących](#)
- 👁️ [Akademia Dźwięku – Jaki program do tworzenia muzyki?](#)
- 👁️ [Profesor Rapu – Jak nagrać pierwszy kawałek #1](#)
- 👁️ [Nitti Nit – Jak zrobić pierwszy bit w FL Studio 20?](#)

To spotkanie powinno się skończyć przygotowaniem gotowego podkładu oraz umówieniem daty nagrania w studiu muzycznym (jeśli utwór będzie nagrywany na żywych instrumentach). Ewentualnie wystarczy, jeśli powstanie załączek podkładu stworzonego cyfrowo do dokończenia w domu lub zostanie wybrana osoba, która zajmie się pobraniem podkładu na następne spotkanie.

Tekst

Podczas trzeciego spotkania młodzież słucha przygotowanego lub pobranego podkładu muzycznego i układa do niego tekst.

Dysponowanie programem do edycji dźwięku (np. Audacity) umożliwia manipulowanie długością oraz liczbą zwrotek i refrenów. Korzystanie z gotowego podkładu wymaga dostosowania własnego tekstu do tego, ile zwrotek, refrenów i wersów zaplanował(a) autor(ka) bitu.

W rapie od strony formalnej ważne są rytm, równa liczba sylab w wersach oraz rymy.

- **Na początek przeprowadź RYMOWĄ ROZGRZEWKĘ:**

- Młodzież wpisuje dowolne słowa na małych karteczkach i wrzuca je do worka lub kapelusza; dobrze, jeśli jest ich dużo (20–30). Następnie każdy losuje jedno słowo i w ciągu minuty wypisuje jak najwięcej rymujących się do niego słów. Potem każdy losuje kolejne słowa i dopisuje do nich rymy, również w ciągu minuty.
- Ćwiczenie można przeprowadzić w kręgu: osoba prowadząca stoi na środku, losuje słowo, czyta je na głos, a uczestnicy zajęć mówią słowa rymujące się do tego (wszyscy naraz lub po kolei).
- Inna opcja: osoba prowadząca daje kapelusz/worek osobie z kręgu, która losuje słowo i czyta je na głos, a kolejne osoby z kręgu znajdują do niego rymy. Rymy nie mogą się powtarzać.
- Po rozgrzewce z pojedynczymi słowami czas na tworzenie całych wersów. Poproś młodzież o napisanie zdań i wrzucenie ich do worka/kapelusza, a następnie powtórz wybraną procedurę z zadań z pojedynczymi słowami. Tym razem należy ułożyć wers rymujący się do wylosowanego zdania oraz zawierający taką samą liczbę sylab.

W sprzyjających okolicznościach teksty z tego ćwiczenia będzie można wykorzystać w tworzeniu piosenki.

- **O czym będzie ta piosenka? Jakie ma przesłanie?**

Wróć do ustaleń z pierwszego spotkania, na którym młodzież zdecydowała, jaki przekaz ma mieć piosenka, jakie ma budzić emocje i przemyślenia. Zadawaj kolejne pytania i zapisuj wszystkie odpowiedzi na flip-charcie lub tablicy:

- W której osobie i liczbie będzie napisany tekst?
- Czy jest to o mnie/nas, czy do ciebie/was, a może o nim/niej/nich?
- Czy będą to przemyślenia, fabuła, czy przekaz bezpośrednio do osoby słuchającej?
- Jakie emocje ma wzbudzić w słuchaczu/słuchaczce?
- Jaki ta piosenka ma mieć morał? Jakie przekazuje wartości?

Z rzeczy technicznych należy ustalić:

- ile ma być wersów w zwrotce,
- ile sylab w wersie,
- ile zwrotek,
- jak długi ma być refren,
- czy robimy bridge, czyli przejście między zwrotką a refrenem, które pojawia się raz w całej piosence i zawiera 4 lub 8 wersów.

- **Czas na napisanie tekstu w mniejszych grupach lub indywidualnie.**

Daj osobom odpowiedzialnym za tekst np. 15 minut na zapisanie szkicu zwrotki. Jeśli będzie wena, możliwe, że w tym czasie powstanie szkic całego utworu. Następnie razem z grupą sprawdź, czy tekst współgra z muzyką: należy skorygować liczbę wersów oraz poprawić błędy językowe.

To spotkanie może zakończyć się napisaniem gotowego tekstu piosenki. Jeśli się nie uda, wystarczy, że zostaną uzgodnione odpowiedzi na podane wyżej pytania oraz padnie deklaracja napisania tekstu do następnego spotkania.

Materiały na temat pisania tekstów:

- *Profesor Rapu – Jak napisać dobry tekst rapowy*
- *Nitti Nit – Jak pisać rymy niedokładne?*
- *Nitti Nit – Struktura utworu rap*
- *Shiini – Jak łąpać oddech podczas nawijania!*

Nauka i ćwiczenie piosenki

Czwarte spotkanie jest przeznaczone na połączenie tekstu z podkładem. Osoby, które będą wykonywać piosenkę, powinny chociaż raz podczas tego spotkania wykonać ją w całości poprawnie. Dobrze byłoby też nagrać to wykonanie, aby młodzież mogła ćwiczyć w domu przed kolejnym spotkaniem i nagraniem.

Przed rozpoczęciem rapowania warto przeprowadzić rozgrzewkę aparatu mowy i zadbać o ćwiczenia dykcji. Aby dobrze opanować rytm utworu i nauczyć się odpowiednio artykułować wszystkie słowa, należy:

- ćwiczyć w zwolnionym tempie,
- ćwiczyć bez podkładu, wystukując rytm, słuchając metronomu lub klaszcząc,
- przyspieszać tempo, kiedy wszystko zacznie się udawać, a następnie spróbować z bitem/podkładem.

Podczas tego spotkania ustal termin nagrania utworu z wokalami w studiu muzycznym. Jeśli nie masz dostępu do studia, należy zorganizować mikrofon i ciche pomieszczenie, które można dodatkowo „udźwiękoszczelnic” materacem opartym o ścianę lub gąbką. Również mikrofon warto zasłonić specjalną gąbką lub siatką.

Materiały na temat ćwiczenia dykcji:

- 👁️ [Wokal Studio™ – Ćwiczenia na dykcję](#)
- 👁️ [Warsztatovnia – Jak poprawić dykcję? 3 sprawdzone ćwiczenia](#)
- 👁️ [Nauka Wymowy – Jak mówić wyraźnie? Przykładowy trening dykcji](#)
- 👁️ [Ćwiczenia na dykcję z Januszem Zadurą – warsztaty online #wiemikropka](#)
- 👁️ [Nitti Nit – Dykcja w rapie](#)
- 👁️ [Nitti Nit – Jak poprawić FLOW w RAPIE? Proste ćwiczenia na rytmikę](#)

Nagranie

Przebieg tego spotkania będzie zależał od tego, na ile wykonawcy przyjdą przygotowani oraz kto będzie realizować nagranie. Jakość nagrania leży w rękach realizatorów i wykonawców utworu. Twoją rolą jest pomoc w komunikacji i współpracy między stronami, motywowanie uczestników nagrania, chwalenie i dopingowanie ich w trudnych momentach.

Nagrany dźwięk można poddać dalszej obróbce: dodać pogłos, multiplikować lub ciąć ścieżki, regulować wysokość dźwięku. Jednak należy pamiętać o tym, aby wykonawcy mogli go później powtórzyć w miarę podobnie na żywo, gdy będą chcieli zagrać koncert, zatem lepiej nie szaleć z efektami.

Teledysk

Podczas tego spotkania:

- ustal, jakie teledyski podobają się młodzieży,
- wspólnie obejrzyjcie i oceńcie różne rodzaje teledysków (animacje, poklatkowe, fabularne, złożone z kilku powtarzających się ujęć/scen, one-shot/one-take),
- ustal, jaki teledysk będzie pasował do klimatu stworzonej piosenki,
- ustal, co młodzież chce pokazać w teledysku, jaki ma on mieć przekaz, jakie emocje budzić i w jaki sposób współgrać z tekstem utworu,
- pomóż młodzieży dostosować wizję do możliwości: finansowych, czasowych, umiejętności, położenia geograficznego i pory roku.

Zacznij spotkanie od obejrzenia wybranych teledysków. Przed projekcją poproś młodzież, aby oglądając kolejne klipy, zwróciła uwagę na pewne kwestie i zrobiła notatki. Po każdym klipie zbieramy odpowiedzi na następujące pytania:

- Ile osób w nim występuje?
- Ile jest scen/scenerii/planów?
- Jakie emocje budzi?
- Czy widać w nim wykonawcę?
- Jakie efekty zostały zastosowane?
- W jaki sposób scenariusz zgadza się z tekstem, muzyką?
- Co z treści kawałka pojawia się w klipie?
- Co wam się podoba w nim, a co nie?
- O czym jest ten klip?
- Czy pasowałby do innej piosenki?
- Czy bylibyśmy w stanie zrobić taki klip?
- Co z niego możemy wykorzystać?

W drugiej części spotkania należy napisać scenariusz klipu i ustalić:

- jakie będą sceny,
- jakie będą role,
- jakie będą kostiumy,
- gdzie będzie kręcony klip i czy potrzebna będzie scenografia,
- jakie będą rekwizyty.

Kolejnym ważnym elementem jest podział zadań w trakcie dalszej pracy.

Na zakończenie spotkania powinno zostać ustalone:

- kto zagra w teledysku,
- kto zajmie się sprzętem,
- kto będzie kręcił,
- plan dnia zdjęciowego: gdzie się spotykamy, o której, ile nam to zajmie, gdzie po kolei będziemy kręcić, gdzie się przebierzemy,
- czym kręcimy klip (telefon/tablet: pionowo czy poziomo, aparat cyfrowy, ręczna kamera cyfrowa, nośniki analogowe: kamera VHS, kamera telewizyjna itp.),
- skąd puścimy dźwięk (telefon, naładowany głośnik Bluetooth w terenie),
- czy będziemy potrzebować dodatkowych świateł, blend,
- jaka będzie pogoda,
- kto zmontuje wideo i w jakim programie.

Warto zrobić notatkę z tych ustaleń i udostępnić ją w formie cyfrowej wszystkim uczestnikom projektu, a w miarę zbliżania się terminu realizacji teledysku – przypominać osobom odpowiedzialnym za poszczególne zadania o ich deklaracjach i sprawdzać, czy potrzebują w czymś pomocy.

Inspiracje:

QUEBONAFIDE – EGZOTYKA
– piosenki i klipy zainspirowane
wycieczkami do różnych miejsc na świecie:

- 👁️ Quebonafide – *C'est la Vie*
- 👁️ Quebonafide – *Zorza*
- 👁️ Quebonafide – *Bumerang*

Klipy polskie hip-hopowe:

- 👁️ RYSY – *Herz* – teledysk stworzony przez sztuczną inteligencję
- 👁️ Brodka – *Game Change*
- 👁️ Brodka – *Dancing Shoes*
- 👁️ EL Banda – *Wściekły szpaler #czarnyprotest*
- 👁️ Gang Śródmieście – *Discopolka*

Klipy polskie nie hip-hopowe:

- 👁️ Mada x Misza – *W chmurach*
- 👁️ RYFA RI & PANAMA – *Polonez*
- 👁️ MŁODY LESZCZ – *W Juracie*
- 👁️ Gonix – *F U C K B O Y*
- 👁️ MŁODY DZBAN – *Na smyczy*
- 👁️ RAU Performance – *Jak Makłowicz*
- 👁️ MISTER D. i Maria Strzelecka – *Żona piłkarza*
- 👁️ RAU Performance – *Meltdown*
- 👁️ NANGA – *Jak dinozaury*
- 👁️ Taco Hemingway – *Deszcz na betonie*
- 👁️ Taco Hemingway i Quebonafide – *Tamagotchi*
- 👁️ Pezet – *Co mam powiedzieć*
- 👁️ Mata – *Szafir*
- 👁️ Mata – *Lezore*
- 👁️ ZADRA – *Feniks*

Realizacja teledysku

Celem tego spotkania jest nakręcenie teledysku według wcześniejszych ustaleń. Warto przygotować się na nieprzewidziane okoliczności – teraz może stać się wszystko. Jeśli filmowanie będzie odbywać się poza szkołą, a młodzież jest nieletnia, warto wziąć ze sobą dodatkową osobę dorosłą, aby podzielić się odpowiedzialnością za bezpieczeństwo i proces twórczy.

Ważne, aby pamiętać o naładowaniu baterii do sprzętu, a zarejestrowany materiał przechowywać cyfrowo, np. na wirtualnym dysku, i mieć jego kopię zapasową.

Przed rozpoczęciem pracy trzeba omówić z grupą nie tylko zasady bezpieczeństwa, ale również zasady poufności:

- Czy udostępniamy gdzieś relacje z przygotowań, czy też trzymamy projekt w ścisłej tajemnicy?
- A jeśli udostępniamy, to co: muzykę, tekst, fragmenty klipu, wszystko?
- Osoby, które będą miały dostęp do nagrań, nie powinny ich wykorzystywać do żadnych innych celów niż tworzony przez Was klip, ponieważ nie mają prawa do używania ani publikacji wizerunku swoich kolegów i koleżanek.

Na zakończenie spotkania ustal z grupą:

- kto zajmie się montażem,
- czy montujemy razem podczas kolejnego spotkania,
- czy osoba/grupa montuje pomiędzy spotkaniami i pokazuje efekt na kolejnym spotkaniu.

Montaż

Na tym spotkaniu wróćcie do planu i założeń, które stworzyliście przed realizacją. Przed spotkaniem powinniście mieć przynajmniej przejrany i wyselekcjonowany materiał (odrzucone i wadliwie technicznie ujęcia, najlepsze ujęcia – opisane w folderach, np.: „ALEK RAP POD MOSTEM”, „GRUPOWE POD SZKOŁĄ” itp., poszczególne klipy przycięte do samej akcji).

Idealnie byłoby, gdyby młodzież przygotowała na to spotkanie zmontowaną wersję próbną teledysku. Oglądając razem taki klip, należy zrobić notatki, zwracając uwagę na momenty świetnie zsynchronizowane z muzyką, tekstem i emocjami oraz wyłapując dłużyzny i miejsca, w których występują asynchrony i fragmenty, gdzie obraz nie pasuje do tekstu.

Owoce tego spotkania powinien być klip gotowy do publikacji.

Programy do montażu:

- 👁️ [Benchmark.pl](#) – *Darmowe programy do montowania filmów. TOP 10 edytorów wideo*
- 👁️ [FotoManiaK.pl](#) – *Najlepsze darmowe programy do montażu filmów, 2020*
- 👁️ [Android.com.pl](#) – *Darmowe programy do montowania filmów w 2022!*
- 👁️ [Oscar Rak](#) – *Darmowe programy do montowania filmów!*
- 👁️ [Wideoninja](#) – *Jaki darmowy program do obróbki filmów?*

Gdy montaż obrazu z dźwiękiem będzie gotowy, a ostateczny plik zostanie zapisany, czas zastanowić się nad jego publikacją i ustalić następujące kwestie:

- Gdzie opublikujemy wideo (YouTube, Vimeo, Instagram, TikTok itp.)?
- Czy opublikujemy gdzieś sam utwór muzyczny (Soundcloud, Spotify itp.)?
- Z jakiego konta to zrobimy? Czy zakładamy specjalne konto dla tego projektu, czy publikujemy to na koncie naszej szkoły/institucji, a może na prywatnych kontach osób, które stworzyły utwór?
- Gdzie warto wrzucić link do naszego dzieła? Na jakich portalach, grupach dyskusyjnych warto promować amatorskie utwory hip-hopowe? W jaki sposób najskuteczniej dotrzemy do naszych odbiorców?

Na koniec ustal termin i godzinę premiery oraz poproś młodzież o poinformowanie o tym potencjalnych odbiorców klipu. Zastanówcie się, jak można wypromować projekt/klip.

Premiera i podsumowanie

Ostatnie spotkanie to czas świętowania. Przyda się duży ekran, na którym klip zostanie pokazany, oraz poczęstunek, aby spotkanie miało wyjątkowy charakter.

Przygotuj przynajmniej po jednym zdaniu informacji zwrotnej z całego procesu dla każdej osoby zaangażowanej w projekt. Postaraj się, aby wszyscy zostali za coś docenieni.

Jeśli współpraca przebiegała dobrze, możesz przygotować medale/statuetki/odznaki lub krótkie liściki dla każdej osoby zaangażowanej w projekt i zrobić uroczyste wręczenie – jak podczas gali oscarowej.

Po wspólnym obejrzeniu klipu i podziękowaniach czas na koleżeńską informację zwrotną. Poproś wszystkich, aby przygotowali krótkie podsumowania, w których odpowiedzą na następujące pytania:

- Co najbardziej podoba mi się w naszej piosence / naszym klipie?
- Co chciał(a)bym zmienić?
- Komu chciał(a)bym podziękować i za co?
- Co było najfajniejsze w procesie tworzenia piosenki i klipu?
- Czego się nauczyłem(-łam)?
- Co było najtrudniejsze w całym procesie?
- Co chcę robić dalej (rap, muzyka, filmy, montaż, kostiumy, a może nic w tym kierunku)?

Na koniec przydadzą się uściski i wspólne zdjęcie!

CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ

Materiały pomocnicze dla nauczycieli przygotowane
przez Centrum Edukacji Obywatelskiej Warszawa 2022

Zadra w kinach od 10 marca 2023
Zapraszamy do kontaktu z najbliższym kinem w sprawie zamawiania pokazów grupowych.